

Az éneklő fal

Gaomi járás északkeleti körzetének délkeleti sarkában van egy település, ez az én szülőfalum. A faluban néhány tucat család él, a néhány tucat, döngölt földből épült, szalmafedeles ház elszórva helyezkedik el a Ragacs-folyó ölelésében. Bár a falu nem nagy, egy igen széles, sárga homokos út szeli át; az út két oldalán nagy összevisszaságban fehér akácok, fűzfák, ciprusok és szivarfák nőnek, meg még néhány olyan furcsa fa, amelyeknek levelei az őszi beálltakor megsárgulnak, s amelyeknek senki se tudja a nevét. Az útszéli fák között akadnak égbe nyúló ősi példányok, de vannak láthatólag a földből épp csak kinőtt, kenderszár vékonyságú csemeték is.

Ha ezen a különös fákkal szegélyezett homokos úton három mérföldet keletre haladunk, kijutunk a faluból. Délkeletre végtelennek tűnő földek tárulnak a szemünk elé. A hirtelen megváltozó látványtól az ember mindig felélénkül. A sárga homokos utat magunk mögött hagyjuk, lábunk alatt az út, nem is tudni, mikor, fekete földtűttá változik, amely keskenyen, kanyarogva kapaszkodik felfelé délkeleti irányba, a vége a messzeségbe vész. Ha az ember eljut ideig, önkéntelenül mindig visszanéz. Ha visszanézel, azt látod, hogy a falu központjában a teljesen elkínaiasodott katolikus templom égbe nyúló keresztjén gubbasztó varjú elmosódott fekete ponttá válik, s beleolvad a napnyugta alkonyipírjába vagy a hajnal tejfehér füstjébe. Amikor visszanézel, talán éppen a harang kongásának vigasztalatlan hangja árad a toronyból, megrendítve a szívedet. A sárga homokúton összekeveredik a fák árnyéka, s ha őszi van, láthatod a lehulló levelek ritka látványát; egy szellő se rezdül, a megszámlálhatatlan aranysárga falevél egyenként hullik a földre, összeütköznek, susognak, az úton a csirkék és kutyák fejvesztve menekülnek, mintha attól félnének, hogy betörik a fejük.

Ha nyáron állunk meg itt, erős a késztetés, hogy elinduljunk délkelet felé a kanyargós fekete földúton. A fekete föld nyáron mindig ragadóssá válik, ha cipődet levette meztláb lépdelsz, csodálatos érzésben lehet részed, s ahogy a remegő úton taposol, talpad mintázata tisztán kirajzolódik a földön. Attól azonban nem kell félned, hogy elsüllyedsz. Ha kiásol egy darabot ebből a fekete földből, s tenyeredet erősen összeszorítod, akkor megértheted, hogy mekkora kincs van a kezvedben. Amikor belemarkolok, mindig a boltokban jó drágán árult gyurma jut eszembe, amiből a gyerekek csibéket és kiskutyákat formázhatnak. Mintha szójalajjal kilencvenkilencszer összegyúrt tézsza lenne. Az ősök már igen régóta felhasználták az itteni földet, döngölőfával pár tucatszor megcsapkodták, amitől olyan lett, mint a fekete faggyú, aztán kerámia edényt, téglát, tetőcserepet formáztak belőle. Amikor kivették a kemencéből, színes máz jelent meg rajta, valójában azonban nem máz volt az. Az ilyen edény, téglák és cserép igazi kincs, ha megütögetjük, kellemes, tiszta hangot ad.

Ha tovább megyünk, s ha tavasz van, a mocsaras mezőn a zöld fű nemezszőnyegnek tűnik, az itt-ott foltokban feltűnő színpompás virágok pedig olyanok, mint a szőnyegen a szépséges minták. A levegőben madarak dalolnak, az ég kékségétől az ember megszédül. Az úton foltos hátú, vörös begyű madár biceg, fürjnek néz ki, de nem fürj, mögötte néhány nemrég kikelt fiókája követi. Gyakran láthatsz világossárga vadnyulat is, amint magasra szökkenve menekül előled; ha néhány lépésen át kergeted, az jó mulatság lehet, de abban ne reménykedj, hogy utolérheted. Utolérni csak az Öreg Men zabolátlan vak kutyája tudja, télen a nyílt földeken, amikor a hó teljesen belepi a vidéket, olyankor a nyúl számára nincs menekvés.

Előttünk egy tó van; bár tónak nevezik, valójában csak egy bemélyedés a szántóföldön, de hogy miként alakult ki ez a bemélyedés, és hogy hova került belőle a föld, azt senki se tudja, és valószínűleg senki nem is kíváncsi rá. A mezőn rengeteg tó van, akad köztük kisebb is, nagyobb is. Nyaranként a bemélyedésekben megsárgult víz gyűlik össze. Ezek a tavacsok, a kicsik és a nagyok is, egytől egyig szabályos kör alakúak, ettől aztán az ember találgatni kezd, s a nagy találgatás vége az, hogy fejét elárasztják a gondolatok. Tavalyelőtt nyáron elhoztam ide egy barátomat, hogy nézze meg a tavakat. Nem sokkal korábban nagy eső esett, a vizes fűtől teljesen átázott a nadrágunk. A tavak kissé felkavarodtak, a víz fenekéről fürtekben törtek fel a buborékok, melyek aztán a felszínen kipukkantak, a víz édeskés halszagot árasztott. Néhány tavat vastag békalencse borított, amitől nem lehetett látni a vizet. Volt tó, amelyben vízililiom nőtt, a fénylő levelek összezárultak a felszínen, közülük magasra kinyúlt egy-két bimbó vagy virág, mintha ember alkotta volna a látványt, de én tudtam, hogy mindez teljesen természetes módon, magától alakult ilyenné, mesterséges beavatkozás nélkül. Ha az ember holdfényes éjszakán egy ilyen tó partján áll a félhomályban, s nézi ezeket a virágokat, melyek fantasztikus színben fénylő jádefaragványokra emlékeztetnek, jelképeik és utalásaik maguktól megszületnek. Minden irányban mély csönd, a holdfény olyan, mint a víz, a rovarok ciripelnek, mindennek mélysége van. Az embernek eszébe jut a japán haiku: „Sziklákba beivódó kabóca-zengés.”¹ A hang vajon egyfajta erő, vagy inkább anyag? Mivel képes „beivódni” a mágneslemezből, biztos „beivódik” a sziklákba is. A szántóföld hangja beivódott a tudatomba, s időről időre eszembe jutva megszólal.

Ott állok a tó partján, figyelmesen hallgatom a rovarok ciripelését, a szépséges nő haja elbűvölő fényben csillog, testéből méz illata árad. Hirtelen nyálkás békabrekegés zendül fel egy közeli tónál, a hold fénye úszik a levegőben, a békák szaga jéghidegen rátapad a bőrünk-

1 Matuso Bashó haikujának második és harmadik sora, Tandori Dezső fordítása.

re. Mintha Gaomi járás északkeleti körzetének összes békája ebben a nagyjából fél mu^2 nagyságú tóban gyűlt volna össze, a víz felszínét nem is látni, csak a több rétegben a holdfényben izgó-mozgó-brekegő békákat és a békapofák oldalán a fehér hanghólyagokat. A holdfény és a békák összekeverednek, hangjuk egybeolvad – a természet az ember természete, az ember a természet része. Az emberek a Mennyei Béke kapujának terén gyűlnek össze, a békák a tóban tartanak találkozót.

De térjünk csak vissza az útra! Azt a széles, sárga homokos utat már rég magunk mögött hagytuk, a fekete agyagos utacskának az oldalából itt-ott elágazások indulnak, ezek mintha számtalan kígyó vak tekergésének lenyomatai lennének, kuszán kanyarognak a földeken. Nem kell választanod közülük, mivel mindegyik ösvény össze van kötve a többivel, s mivel mindegyik ösvény valami különös látnivalóhoz vezet. A látnivalók nem mások, mint a tavak. A békák tava. A kígyók tava. A rákok tava. A jégmadarak tava. A békalencse tava. A vízi liliomok tava. A nádak tava. A keserűfű tava. A buborékos tó és a buborékaltan tó. A történet nélküli tavak és azok, amelyekhez legendák fűződnek.

Egy legenda szerint a Ming-dinasztia Csodálatos Nyugalom uralkodási időszakában³ volt egy fiú, aki a földesúr marháit legeltette errefelé. Egyszer éppen a tóparti tarackosban guggolva végezte a dolgát, amikor két férfi hangját hallotta a tó mellől. A beszélgetés arról szólt, hogy a tó földjós-lási szempontból igazi kincses hely, amelyből éjszakánként, a harmadik őrsváltás órájában egy csodálatosan nagy fehér lótusz bimbó emelkedik ki. Ha a lótuszvirág kinyílásakor az őseink hamvait tartalmazó urnát beledobjuk a virág kelyhébe, azzal biztosítjuk, hogy leszármazottaink elsők legyenek a hivatalnokvizsgán. A pásztorfiú furfangos legény volt, s tudta, hogy a két ember a földjós-lásban igencsak jártas déli barbár. Ez forgott a fejében: „Más ember marháit legeltetem, egyetlen írásjegyet sem ismerek, egész életemben nem vár rám semmi jó; de ha lesz egy vizsgaelő fiam, akkor a fiú megbecsült lesz, az apa híres, micsoda remek dolog ez! Bár még nincs feleségem, de asszonyt bármikor lehet szerezni.” A pásztorfiú hazatérve anyja, apja, apai nagyanyja és nagyapja csontvázat kiásta, elhamvasztotta, a hamvakat betette egy csorba korsóba, majd kiválasztott egy holdfényes éjszakát, és a tóparti tarackosban guggolva várakozni kezdett. S csakugyan, éjszaka, a harmadik őrsváltás órájában egy ökörfejnél is nagyobb hófehér lótusz bimbó emelkedett ki a tónak éppen a közepéből, majd lassan kinyílt; hogy azok a hatalmas virágszirmok mire is hasonlítottak a ragyogó holdfényben, azt mindenkinek a képzeletére bízom. Amikor a virág teljesen szétnyílt, s akkora lett, mint egy malomkerék, sűrű illat szállt fel, amelytől a tóparti vadfüvek mind elfonnyadtak. A pásztorfiú szédelgő fejjel, elhomályosult látással felállt, két kezével megfogta az ősei hamvait tartalmazó korsót, nagy gonddal célzott, elhajította a virágkehely felé, s persze épp a közepébe talált. Illatfelhő áradt szét, majd eloszlott, a szirmok lassan összezárultak, a virág olyan formájúvá húzódott össze, mint amilyen első megjele-nésekor volt, végül fokozatosan a víz alá merült. Ahogy a pásztorfiú a tó partján elvégezte mindezt, úgy érezte, mintha álmvilágban járna. A fényes hold magasán függött az égen, a tó felszíne tükörsima volt, néma csend honolt, csak a távolból hallatszott a vadlibák hangja, mintha álmukban gágogtak volna. Ezután a pásztorfiú tovább legeltette a marháit, nem változott semmi, s lassan az egész esetet elfelejtette. Egy napon aztán a két déli barbár újra megjelent a tó partján, s közülük az egyik, aki mezítlábas volt, mélyen felsóhajtott:

– Elkéstünk, valaki megelőzött minket!

A pásztorfiú, látva a két férfi fájdalmas ábrázatát, titokban nagyon büszke volt magára. Úgy téve, mintha semmi köze nem lenne az ügyhöz, előjött és megkérdezte:

– Két uraság, hát ti mit kerestek errefelé? Mit rejtgették a karjaitokban?

A déliek fejüket lehajtva a magukhoz ölelt urnára pillantottak, majd felnéztek a pásztorfiúra, szemükből éles fénysugarat lövellve ki. Később a két barbár délről két gyönyörű nőt hozott magával, s ragaszkodtak hozzá, hogy a pásztorfiúhoz adják őket feleségül. Ezt mindenki teljes-séggel hihetetlennek találta, csak a pásztorfiú értette meg legbelül, hogy miről van szó. De ha már házhoz hozták a szépségeket, nem akarta feleslegesen visszautasítani őket, így belement a dologba, s a két barbár még a házépítésben is segített neki. Eltelt néhány év, s mindkét nő áldott állapotba került. Egy napon aztán, amikor a pásztorfiú nem volt otthon, a két déli ember a két nőt elvitte magával. Hazatérvén a pásztorfiú látta, hogy az asszonyok eltűntek, riasztotta hát a falubeli-eket. Lóháton utánuk vágattak, utol is érték őket, s útjukat állták, de a déliek sem engedtek, így nem tudtak dűlőre jutni; végül aztán a legtekintélyesebb falubeli javaslatára megegyeztek abban, hogy a két nő közül az egyiket a déliek magukkal viszik, a másik viszont a pásztorfiúnál marad. Fél év múlva mindkét asszony fiúgyereket szült. Miután a fiúk felnőttek, mindketten kivételesen jó eszűnek bizonyultak, olyan könnyen ment nekik az olvasás, mintha csak főtt tésztát ettek volna, s úgy jártak mesterről mesterre, mint a forgó lampionfigurák. Tízegynéhány éven belül egyszerű vizsgajelöltből a „virágzó tehetség” fokozat viselőivé váltak, majd „virágzó tehetségből” előléptek „kiválasztott férfiúvá”, s végül a fővárosi vizsgára is jelentkeztek, hogy megszerezzék a „bejuttott tudós” címet. A délre került fiú, amikor északra utazott vizsgázni, a hajója orrába kitűzött egy zászlót, amelybe az alábbi dicsekvő szöveget hímezték: „A legkiválóbb vizsgaelő, Dong Meizan, aki csak Gaomi-beli bátyjától, Xiao Lantiantól tart.” Miután elfoglalták helyükét a vizsgacsarnokban, szédítő sebességgel megírták dolgozatukat, egész vizsgaívük olyan lett, mint a hímzett brokát. A vizsgabiztosok nem tudták eldönteni, hogy melyikük fogalmazványa jobb, így kénytelenek voltak olyan módszerekkel dönteni az elsősről, mint a „lőhátról nézni

2 A mu hagyományos kínai területmérték, $1 mu = 0,067$ hektár.

3 1522–1566.

a „jelöltlistát” és a „víz alatt kitapogatni a feliratos táblát”. Dong Meizan a víz alatti tapogatáskor cselet alkalmazott, az „Égalatti hatalmasságos békéje” kifejezésben a „hatalmasságos” írásjegy egyik vonására sarat kent, így a vele egy apától, de különböző anyától származó bátyja szövegében tapintásra az „Égalatti hatalmas békéje” szerepelt. Ezért aztán Dong Meizan lett a vizsgáló, Lantian pedig kénytelen volt megelégedni a második hellyel... Ennek a történetnek más változatai is vannak, de a lényeg mindegyikben ugyanaz.

Ha fogjuk magunkat, és letérünk az útról, ne érdekeljen, hogy sűrű fű vagy tehéntrágya van-e a talpunk alatt, ne törődjünk vele, hogy eltaposunk egy-egy fészeknyi frissen fénylő tojást vagy élő madárfiókát, ne törődjünk vele, hogy egy sündiszno megszúrja kényes bokánkat, ne törődjünk vele, hogy a színes virágok megfogják makulátlanul tiszta ruhánkat, ne törődjünk vele, hogy a madársóska szagától elered a könnyünk, menjünk csak egyenesen délkelet felé, annak a szép és magányos dombnak az irányába. Néhány óra múlva ott állunk a Tus-folyó magas, illatos füvekkel benőtt, száz meg száz virágtól ékes védőgátján, fejünkben háttérbe szorítottuk a szerencsés pásztorfiú gyönyörű történetét; most egy vagy több másik fiú legeltet birkákat a töltesen, s tágra nyílt szemekkel, kíváncsian bámulnak ránk. Ha van közöttük egy fellábú, magányos ábrázatú fiatalember, akkor semmiképp ne kezdj kötekedni vele, ő a Gaomi járás északkeleti körzetéből származó leghíresebb bandita, Markos Xu egyetlen dédunokája. Markos Xu egyszer célbalövésben és verekezésben összemérte tudását Xu Shiyouval,⁴ a Nyolcadik Hadsereg parancsnokával is, aki tizenhat éven keresztül kóborolt a Ragacs-folyótól keletre. „Mindkettőnknek Xu a családneve, de egy ecsetvonással nehéz két Xu írásjegyet leírni!” – hogy ez a fennhéjázó mondás melyik Xu szájából hangzott el, azt nem tudni. Mindenesetre máig mesélik kettejük mezőn vívott párviadalának történetét, s ennek a mesélésnek a folyamata az, ahogyan a legendák születnek. A magányos, fellábú fiatalember áll a gáton, lóbálja kezében az ostort, csapkodja vele a vadfüvet, egy csapással félresöpri a növényzetet, a magas fű szétnyílik, egy darabon láthatóvá válik a föld. A fiatalember ajkai olyan vékonyak, mint a kés pengéje, orra kiálló, arcán szinte nincs hús, a szemének alig látszik a fehérje. A néhány ezer éve a Wei-folyó partján guggolva horgászó Jiang Ziya⁵ most a Tus-folyó partján guggol, fején fekete bambuszkalap, vállára vetve fekete szalmaköpeny, mögötte a földön fekete halaskosár, olyan, mint egy fekete kő. Előtte a nyugodt folyóvíz, az alacsony vízparti fűben vadkacsák kutatnak enivaló után, a kacsák mögött hosszú lábú gém áll, hegyes csőrét háttollazatába fúrja. Vakító villámlás, fülsiketítő mennydörgés, fejünk felett a fekete felhők körbe-körbe forognak, egy szempillantás alatt eltakarják a fél eget, szélsébesen zuhogni kezdenek a nagy, sötétszürke esőcseppek, a víz felszínén ezer meg ezer sebhely keletkezik. Ékevas nagyságú kárász hullik Jiang Ziya halaskosarába. Hogy miféle halak vannak a folyóban? Kígyófejű hal, harcsa, ponty, amur, angolna meg csík, ami nem számít halnak, csak a kacsák etetésére jó, ember azt nem eszi meg. A különböző színekben tündöklő „lila dinnyehéj” szintén nem számít halnak; összevissza ugrabugrál, s úgy néz ki, mint a mintás üveg. A lágyhéjú teknős olyan csodás lény, amely kísértette válva különös dolgokat tud tenni, különösen az ötkarmú fajta, nincs is ember, aki piszkálni merné. A folyóban rákból van a legtöbb, s van még az a zöldeskék színű garnélafeleség is. Ez a folyó, csakúgy, mint a Ragacs-folyó, nekünk, a Gaomi járás északkeleti körzetéből származóknak az anyafolyónk. A Ragacs-folyó a falvak mögött, a Tus-folyó a falvak előtt folyik, s a két folyó, miután negyven mérföldet halad kelet felé, a Sósvíztorkolatnál összefolyik, majd beleömlik a Bohai-öböl végtelen vízébe. Ha van folyó, kell lennie hídnak is; a hidat a köztársasági időszak⁶ elején építették, s ma már igencsak omladozik. A hidat valaha vér áztatta. Vörös ruhás lány ül a hídon, két sima lába a víz felett lóg. Szemében ötszáz évvel ezelőtti dalok zengenek. Szája szorosán zárva. Ő az egyik a sötét és titokzatos Sun család

Tubákos flakon,
tevét vezető férfivel,
kék-fehér porcelán

4 Xu Shiyou (1905–1985) kommunista katonatiszt, aki eredetileg a Shaolin-templomban tanult kungfuzni, majd egy hadúr seregében szolgált, végül 1927-ben csatlakozott a kommunisták hadseregéhez, ahol a ranglétrát végigjárva 1955-ben tábormok lett.

5 Jiang Ziya, más néven Lu Shang Kr. e. 11. századi katonai stratégia, aki segítette a Zhou törzsnak megdönteni a Shang-dinasztiát. A Qi fejedelemség alapítójaként tartják számon.

6 1912–1949.

számos szótlan szépsége közül. Teljesen néma, szépséges hosszúkás ajkait örökre zárva tartja. Az egyik esztendőben a kilenc néma nővér saját testéből magas pagodát alkotott, a pagoda csúcsán éjszaka világító gyöngyhöz hasonlító öccsük állt – egy ékesen szóló, folyékony beszédű fiatalember. Fellépett a nővéreiből álló torony tetejére, s vidáman énekelni kezdett:

*A barackvirág vörös,
A lótuszvirág fehér
Fehér a lótuszvirág, mint a tej...*

Ez a dal is, ahogy mindegyik, beivódott nővérei szemébe. Ahányszor csak belenézek a Sun család lányainak előkelő főnixszemébe, közletről hallok annak a fehér fogú, piros ajkú fiúnak az énekét. A dal beivódott nővéreinek telt keblébe, kékesfehér tejjé változott, s táplálja a sápadt képű fiataliságot.

Éhhez a rozoga kis kőhídhhoz annyi történet fűződik, mint a marha szőre szála. A világ könyveinek nagy részét papírra írták, de akad olyan is, melyet bambuszlapba véstek; a Gaomi járás északkeleti körzetéről szóló vaskos könyv a kőbe ivódott be, erre a hídra írták.

Ha elhagyjuk a hidat, s újra felkapaszkodunk a töltésre, a még mindig illatos növényektől és vadvirágoktól ezer színben pompázó töltésre, s a tetején megállva délre nézünk, a földnek hirtelen megváltozik a színe: a folyótól északra feketék a mezők, délre zöldessárga a talaj. Ősszel, amikor a folyótól délre tízezer *munyi* területen beérik a cirok, az olyan, mint a vér, mint a tűz, mint a fennkölt érzések. A cirokszemeket csipegető galambok bűgása meglepő módon éppen olyan, mint a szomorú női sírás. De most mindent jéggé fagyasztó tél van, a földek mélyen alszanak a hótakaró alatt, a felkelő nap fénye ragyog, szemünk előtt tízezer ölnyi aranyüveg terül el. A hófödte mezőn egymást láthatólag ismerő emberek tömege sűrűlődik, mintha a föld alól bújtak volna elő. Ez Gaomi járás északkeleti körzetének „havas vására.” A „havas vásár” nem más, mint a hófödte földön rendezett falusi piac. A hómezőn folytatott kereskedés, az itt tartott ünnepség olyan szertartás, amelyen a szavak áradatát vissza kell fojtani, amelyen egyetlen hangos szó is nagy szerencsétlenséghez vezet. Az északkeleti körzet lakosainak ezrei, amint megérkezik a tél, már alig várják az első hóesést; ha a hó befödte a földeket, kibújnak a házukból, s összegyűlnek a Tus-folyó déli partján, ezen a nagyjából háromszáz *mu* nagyságú titokzatos fennsíkon. Allítólag ez a terület néhány évszázaddal ezelőtt a Sun család birtoka volt, de ma már a falu közös földje. Azt is mondják, hogy Gaomi járás északkeleti körzetének vezetői a fennsíkot úgynevezett „fejlesztési övezetté” akarták minősíteni, de ez az ostoba ötlet elszánt ellenállást váltott ki a falubeliek körében. A területet elkerítő faoszlopokat több tucatszor megrongálták, s a járásfőnök udvarába éjszakánként egy kocsirakománynyi törött téglát és cserepet dobáltak.

Mennyire emlékszem még arra, amikor nagyapámmal először mentem a „havas vásárra”! A szemekkel nézhettél, a kezekkel mutogathattál, az eszeddel felfoghattál, de nem volt szabad szólásra nyitni a szádát. Milyen következménye van annak, ha valaki megszólal? Erről egyetértés van, de senki nem beszél róla. A „havas vásáron” mindenféle dolgot lehet kapni, a legtöbb a gyékényből font papucs meg a különböző ennivalók. A „havas vásárt” az ételek illata uralja: az olajban sült húsos táskák illata, az olajos lángosrudak illata, a piruló sertéshús illata, a sült vadnyúl illata... A nők bő ruhaujjukkal takarják el a szájukat, mintha így akarnák megakadályozni, hogy a hideg szél behatoljon, valójában azonban azt gátolják meg, hogy a beszéd kibukjon belőlük. Mi itt betartjuk az ősi megegyezést: nem beszélünk. Ezzel az ember önmagát korlátozza, s egyben kihívást is állít saját maga elé. *Az acélt megedzik* című régi híres szovjet regényben a főszereplő, Pável Korcsagin azt mondja, hogy ha nem dohányzunk, akkor nem dohányzunk; Gaomi járás északkeleti körzetének népe azt mondja, hogy ha nem beszélünk, akkor nem beszélünk. Ha valaki amúgy dohányzik, de mégsem gyűjt rá, az szenvedés; ha viszont valaki szokott beszélni, de mégsem beszél, az élvezet. Persze nem könnyű elérni, hogy aki idejön, az mind fogja be a száját. Azokban az években a saját szememmel láttam, hogy mivel nem szabad megszólalni, milyen csodálatos sebességgel zajlanak a különböző adásvételek a „havas vásáron”. Mivel nem szabad megszólalni, minden rendkívül egyszerűvé és közvetlenné válik; ebből is látszik, hogy az emberi világban az elhangzott szavak kilencvenkilenc százaléka felesleges beszéd, mindet nyugodtan megspórolhatnánk. Csukd be a szádát, s takaríts meg erőt és időt, hogy gondolkozhass! Ha nem beszélsz, több mindenről tudomást szerezhetsz. Színről, illatról, formáról. Az emberek, ha nem beszélnek, megértő, harmonikus hangulatba jutnak; ha nem beszélnek, elkerülik a túlzott intimitást, de elejét veszik a konfliktusoknak is; ha nem beszélnek, azzal maguk közé átlátszó függőnyt húznak, s e függöny miatt éppen hogy jobban megjegyezzük a másik kinézetét. Ha nincs beszéd, gyakrabban hallhatsz szép hangokat. Beszéd nélkül a nők csábos mosolya még kellemesebb és még többet sejtető. Ha beszélni akarsz, megteheted, de amint kinyitod a szádát, számtalan szempár mered rád, s mérhetetlen szégyent fogsz érezni. Mindenki tud beszélni, de mégsem szólunk, hát akkor te miért akarsz mindenképpen mondani valamit? A nép csendje, azt mondják, félelmetes előjel: amíg az emberek egymás szavába vágva vitatkoznak, szídják a másikat, addig a társadalom még gyógyítható; ha azonban a nép közömbös csendbe burkolódik, s úgy tesz, mintha néma lenne, akkor az a társadalom a végét járja. Azt beszélük, egyszer egy idegen vidékről származó ember a „havas vásáron” járva csodálkozva megkérdezte: „Hát ti itt mind megnémultatok?” Hogy milyen büntetést kapott ezért? Azt találjátok ki!

Na de ne ragadjunk le itt, a „havas vásárról” egy regényben megint fogok írni nektek, igen aprólékosan. A továbbiakban kérlek, figyeljetelek a kutyára! Arra a vak kutyára, amelyik a hó-

mezőn kergeti a nyulat. A jelen írás elején ráaggattam egy jelzőt: zabolátlan. Azért zabolátlan, mert vak; mivel nem lát, ezért zabolátlan. Valójában nem mást kerget, mint a vadnyúl szagát és hangját. De a végén mindig sikerül elkapnia és belemélyesztie a fogát. Eszembe jut róla a német író, Süskind regénye, *A parfüm*, abban van egy különös ember, aki az illatok ismerete által minden más embernél mélyebben megérti a világot. A vak japán zenész, Miyagi Michio azt írta: „Miótán elvesztettem a látásomat, feltárult előttem a hangok végtelenül bonyolult világa, s ez teljességgel kárpótolt a magányért, amit a színektől való elzártságom okozott.” Ez a tehetséges ember meghallotta a hangok színét, s azt mondta, hogy a hangok és a színek elválaszthatatlanok egymástól, van fehér hang, fekete hang, vörös hang, sárga hang, és így tovább; talán akad olyan tehetséges ember, aki a hangok illatát is képes meghallani.

Nem megyünk a délnyugati irányban fekvő mocsárhoz? Nem indulunk északkelet felé, ahol a nagy folyó beleömlik a tengerbe? Az ottani homokos parton páratlanul gazdag termést hozó szőlőskertek vannak. Nem látogatjuk végig egyenként Gaomi járás északkeleti körzetében a kisebb-nagyobb falvakat és városkákat? A történelem során valaha itt létezett pálinkafőző üstök, kelmefestő műhelyek, csirkekellető házak, sólymot idomító öregemberek, szálát fonó öregasszonyok, bőrt cserző mesterek, kísértettörténetek előadására szolgáló színpadok, és így tovább, és így tovább, és így tovább, mindezek lerakódtak a történelem közetrétegeiben, s nem tűnnek el soha. Nézd csak, az a zabolátlan kutya elkapta a nyulat, szájában tartja, s odanyújtja gazdájának, az igen szép kort megért Öreg Mennek! Az öregember kilencvenkilenc éves. A háza Gaomi járás északkeleti körzetének legdélkeletibb szélén áll, teljesen egyedül. Ha kilépünk a kapuján, s két lépést megyünk előre, egy furcsa falat találunk; a falon belül van a szülőföldünk, a falon kívül pedig más emberek földje.

Öreg Men igen megtermett ember, fiatal korában kemény legény lehetett. A róla szóló történetek ma is szájról szájra járnak Gaomi járás északkeleti körzetében. A legjobban azt ismerem, amelyikben kísértetet fogott. E szerint a vásárból jött haza, amikor találkozott egy kísértettel, egy női kísértettel, aki azt akarta, hogy cipelje őt. Fel is vette a hátára. Amikor a faluhoz ért, a kísértet le akart szállni, de ő ügyet se vetett rá, egyenesen hazavitte a hátán. A női kísértetet hazavitte, letette, szemügyre vette, hát akkor látja, hogy az nem más, mint... Ez a magányos öregember valaha egy igen híres személyiség lovásza volt, s állítólag a kommunista pártba is belépett. Amióta csak az eszemet tudom, a mi falunktól jó messze lakott. Kiskoromban gyakran ettem a nyúl- és vadmadárhúsból, amit valakivel átküldött. Egyfajta vörös szárú vadfűvel főzte meg a vadakat, a hús íze olyan páratlanul friss és ízletes volt, mint a kellemes zene, még mindig itt érzem az ajkamon és a fülemben. Más ember azonban sohasem talált ilyen fűvet. A falubeli öregektől hallottam, hogy az elmúlt években az Öreg Men mindenholnan összegyűjtötte a borosüvegeket, de amikor megkérdezték, hogy mit csinál velük, nem válaszolt. Végül felfedezték, hogy a régi üvegekből egy falat kezdett építeni, amely elválasztja Gaomi járás északkeleti körzetét a külvilágtól. Am a fal épp csak húszméteres volt, amikor az öreg a fal tövében ülve egyszer csak jobblétre szenderült.

A fal több tízezer borosüvegből épült, az üvegek szája egytől egyik északra néz. Ha északi szél fúj, a több tízezer borosüveg mind különböző füttyülő hangot ad ki, a sok egygye olvadó hang olyan zenévé áll össze, amelyet ősidők óta senki nem hallott. Az északi szél füttyülő éjszakákon fekszünk az ágytakaró alatt, hallgatjuk a délnyugat felől jövő, kiszámíthatatlanul változó, sok színben ragyogó, mindenféle ízben kavargó hangokat, ilyenkor a szemünk gyakran könnybe lábad, szívünk megtelik az ősök iránti áhítattal, a természettel szemben érzett tisztelettel, a jövővel kapcsolatos várakozással, az istenek iránti hálával.

Mindent elfelejthetsz, de semmiképp ne felejtse el ennek a falnak a hangját. Mert ez a természet hangja, a szellemek és istenségek kórusa.

Az éneklő fal tegnap összeomlott, a milliányi üvegcserep az esőben hidegen csillogó fényre tovább énekel, de a korábbi hangos dalolással összehasonlítva ez már csak halk dúdolás az esőben. Amiatt azonban érdemes örülnünk, hogy a hangos dalolás és a halk dúdolás is beivódott nekünk, Gaomi járás északkeleti körzetében élőknek a lelkébe, s át fog hagyományozódni a későbbi nemzedékekre is.

Salát Gergely fordítása